

İSLAM TARİHİNİN İLK ASRINDAN GÜNÜMÜZE

DARBELER TARİHİ

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Abdullah EKİNCİ

Yrd. Doç. Dr. Levent BİLGİ

İSLAM TARİHİNİN İLK ASRINDAN GÜNÜMÜZE

DARBELELER TARİHİ

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Abdullah EKİNCİ

Yrd. Doç. Dr. Levent BİLGİ

İSLAM TARİHİNİN İLK
ASRINDAN GÜNÜMÜZE
DARBELER
TARİHİ

Urfa Okulu Yayınları
2017

Editör
Prof. Dr. Abdullah EKİNCİ
Yrd. Doç. Dr. Levent BİLGİ

Darbeler Tarihi
ISBN:978-975-8165-35-3

1. Basım:

Ofset Hazırlık
Grafinet Reklam Ajansı
www.grafinetmedya.com

Baskı
Orient Basın Yayın San. Tic. A.Ş.
Başakşehir Mh. İkitelli OSB Giyim
Sanatkarları 5A-6A Blok No: 315
İkitelli / İstanbul

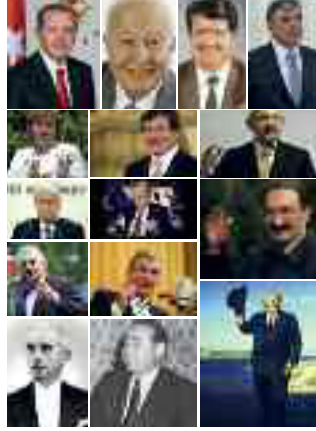
Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar
dışında, yazılı izin olmaksızın hiçbir
yöntemle çoğaltılamaz. Yayınlanan
makalelerin hukuki sorumluluğu
yazarlarına aittir.

Şanlıurfa Büyükşehir
Belediyesi'nin kültür
hizmetidir.

Birinci
Bölüm

10

Prof. Dr. Abdullah Ekinci
Darbeler ve Liderlik

Ortaçağ İslam Dünyasında
Suikastler ve Darbeler

14

Prof. Dr. Adnan Demircan
İslam Tarihinin İlk Döneminde Suikastlar ve Darbeler

26

Prof. Dr. Adem Apak
Abbasi Sarayında İlk Darbe Girişimi: Halife Mütevekkil'in Katli

32

Prof. Dr. Abdullah Ekinci
Dr. Hüseyin Günarşlan
**Da'ilerin Sırtında Kurulan
Saltanat Ağa Hanlar**

40

Av. Ahmet Nazlı
Darbeler Anayasalar ve Toplumsal Sözleşme

50

Prof. Dr. Abdullah Ekinci
**Orta Çağ İslam Dünyasında
Muhالیf ve Suikastçı Gruplar:
İsmâ'ili ve Nizariiler**

İkinci
Bölüm

Osmanlı Dönemi
İhanetler ve Darbe Teşebbüsleri

68

İsmail Asoğlu
Bir Darbe Girişimi ve Sonuçları
Vak'a-i Hayriye

72

Prof. Dr. Adem Ölmez
Modernleşme Çağında Osmanlı Askerinin "İktidar"la İmtihanı

84

Prof. Dr. Abdullah Ekinci
Osmanlı'da İlk Askeri
Ayaklanma Buçuktepe Vak'ası

89

İsmail Asoğlu
Kuleli Vak'ası

92

Prof. Dr. Adem Ölmez
31 Mart Vak'ası

102

Yrd. Doç. Dr. Abdülnasır Yener
Sultan Abdülaziz'in Tahttan
İndirilişi ve Darbeyle Gelen
Meşrutiyet

114

Serkan Şenel
Darbeci Bir Seraskerin Sergü-
zeşti: Hüseyin Avni Paşa
(1820-1876)

122

Yrd. Doç. Dr. Levenet Bilgi
Ali Suâvi ve Çırağan Darbe Girişimi

130

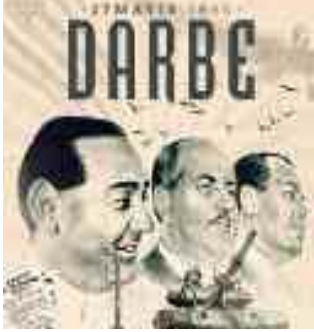

Prof. Dr. Ekrem Bektaş
Birecikli Namık Ekrem ve 10
Temmuz Hâtrası Adlı Eseri

Üçüncü Bölüm

Cumhuriyet Türkiye'sinde Darbeler, Darbe Süreçleri ve Teşebbüsler

142

Yrd. Doç. Dr. Şerif Demir
Demokrat Parti ve 27 Mayıs Askeri Darbesi

158

Yrd. Doç. Dr. Gülşah Eser
İngiliz Basınında Albay Talat Aydemir'in Darbe Girişimleri

176

Yrd. Doç. Dr. Levent Bilgi
27 Mayıs ve 12 Mart Darbe Romanları

188

Emine Önder
Bizim Hikaye / Film Kritiği

192

Yrd. Doç. Dr. Şerif Demir
9 Temmuz 1961 Anayasa Referandumu

198

İbrahim Halil Tanık
Asırlık Bir Yaşam Öyküsü: Celal Bayar

210

Yrd. Doç. Dr. Şerif Demir
12 Mart ve Askeri Vesayet (1965-1973)

220

İbrahim Halil Tanık
Serkan Şenel
The New York Times Gazetesinde 27 Mayıs Algısı

230

Yunus Emre Dağ
Film Kritiği: Darbe

234

Lorin Erdem
Son Ada Romanında Askeri Darbeye Bakış Açısı

238

Abdulkadir Menek
28 Şubat Postmodern Darbe

250

Mustafa Said İşeri
Değişim, Modernleşme ve Darbeler

260

Abdulkadir Menek
367 Garabeti ve 2007 Referandumu

**Dördüncü
Bölüm**

**15 Temmuz Darbe Girişimi ve
Milli İradenin Zaferi**

272

Prof. Dr. Bilal Sambur
Küresel İnsanlık Zaferi Olarak 15 Temmuz

286

Doç. Dr. Atilla Yargıcı
15 Temmuz Gerçeği: Mızrak Çuvala Sığmıyor

290

Prof. Dr. Esra Siverekli
**Türk Siyasal Hayatında Darbe
ve Siyasal Ekonomisi**

302

Prof. Dr. Bilal Sambur
**Siyaset Psikolojisi Açısından
Darbelerin ve Darbeciliğin
Analizi**

312

Dr. Senai Demirci
**Allah Sizi Mağcup Etmez,
Çünkü...**

314

A. Emin Önen
**15 Temmuz Gecesi
TRT Baskını**

318

Yrd. Doç. Dr. Levent Bilgi
Darbeler ve Fareler

324

A. Levent Ertekin
Farklı Pencereden 15 Temmuz

330

Songül Korkmaz
**İşte Öyle Bir Şey:
Darbe'tül Arz**

EDİTÖRDEN

İslam peygamberi Hz. Muhammed'i düşünceyle, fikirle, sözle, kalemle yenemeyeceğini anlayan müşrikler defalarca suikastlarla bedenini ortadan kaldırmaya çalıştılar. Hz. Ömer, Hz. Ali suikastlarla şehit edildiler. Halife Hz. Osman ise evi kuşatılmış bir şekilde darbeye maruz kaldı, Müslümanların birbirlerini öldürmemeleri için kendisini feda etti ve şehit oldu.

Osmanlı Tarihi boyunca birçok padişah askeri darbelerle tahttan indirmiş, bazıları öldürülmüşlerdir. II. Bayezid, II. (Genç) Osman, I. Mustafa, Sultan İbrahim, IV. Mehmed, II. Mustafa, III. Ahmed, III. Selim, IV. Mustafa, Sultan Abdülaziz, V. Murad ve son olarak II. Abdülhamid askeri darbe veya isyanlar sonucu tahttan indirilmişlerdir. Bunlardan; II. Bayezid, II. Osman, Sultan İbrahim, III. Selim, IV. Mustafa ve Sultan Abdülaziz tahttan indirildikten sonra öldürülmüşlerdir.

1908 ikinci Meşrutiyet ile beraber ülkemiz güzel bir demokratik ortama kavuşmuştu. Yapılan seçimlere İttihat ve Terakki Fırkası, Ahrar Fırkası gibi partiler katılmış, hatta ilk Sosyalist örgütlenmelere bile izin verilmiştir. Ancak bu hürriyet, demokrasi ortamı İttihat ve Terakki'nin baskıcı tutumu, Bâb-ı Âli baskını, askerlerin siyasete fiilen katılımları ile kesintiye uğramıştır.

Osmanlı Devleti'nin devamı olan Türkiye Cumhuriyetine darbeler de bir bakıma miras olarak kalmıştır. Henüz 100 yaşını tamamlamamış olan Cumhuriyet tarihinde hiç de azımsanmayacak darbeler veya darbe girişimleri gerçekleşmiştir.

Kuruluş Savaşı'nı kazanan ve ülkeye bağımsızlığını getiren I.TBMM'nin vekillerinin çoğu işte bu Osmanlı döneminde seçilerek Mebusan Meclisine giren, sonra da Ankara'ya kaçan temsilcilerdi. I. TBMM, 16 Nisan 1923'de son defa toplandı, seçimler yapıldı yeni meclis kurulması için dağıldı. İşte Türkiye Cumhuriyeti'nin en uzun zamanlı demokrasi kesintisi bu dönemde gerçekleşti. Ülke 1950 seçimlerine kadar asker kökenli bir grup tarafından, çok partili ve demokratik seçimler yapılmadan, 27 yıl boyunca yönetildi. Bu arada 1924'de kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, 1930'da kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası çeşitli bahanelerle kapatıldılar ve ülke bu uzun süreç boyunca tek parti ve tek adam tarafından yönetildi.

1950 yılında başlayan çok partili demokratik hayat; Albaylar Cuntası'nın 27 Mayıs 1960'daki müdahalesi ile tekrar kesintiye uğradı. Menderes ülkeyi çok partili hayata, demokrasiye götürmenin cezası olarak pek çok eziyetten sonra idam edildi. Ancak halk demokrasiyi içselleştirmişti ve askerlere karşı tepkiliydi. Darbe sonrası yapılan genel seçimlerde DP'nin devamı olan AP, %34.8 oy alarak, 158 milletvekili çıkardı. Bunun üzerine, daha 60 ihtilalinin bütün karanlık yüzü ülkeye çökmüşken, Talat Aydemir ve arkadaşları tarafından yeni bir darbe hareketi başlatıldı. Ancak İnönü'nün müdahalesi ile hareket başarısızlıkla sonuçlandı.

12 Mart 1971 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Genelkurmay Başkanı Memduh Tağmaç, kuvvet komutanları Faruk Gürler, Celal Eyceoğlu ve Muhsin

Batur'un imzasıyla Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a bir muhtıra vererek hükûmeti istifaya zorladılar. Bu, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde meydana gelen dördüncü; başarılı olmuş ikinci; ve emir-komuta zinciri içerisinde yapılmış ilk askeri darbedir.

12 Mart Muhtırasından sonra yaşanan ara dönemin ardından, yapılan seçimlerde halk yine DP'nin devamı AP'ye teveccüh etti. Demirel'in başbakan olduğu dönemde, Türk Silahlı Kuvvetleri, Genel Kurmay Başkanı Kenan Evren ve diğer kuvvet komutanları öncülüğünde, 12 Eylül 1980 günü, emir-komuta zinciri içinde son direkt müdahalesini gerçekleştirdi. Böylece ülke yine idamların, hapislerin, işkencelerin olduğu karanlık bir döneme girdi.

Ülkenin biraz demokratikleştiği 90'lı yıllarda ise, Necmettin Erbakan ve Tansu Çiller'e 28 Şubat 1997'de post-modern bir darbe yapıldı. Hükümet istifa etti, yine işten atılmalar, baskılar, askerlerin ülkeyi dizayn etme faaliyetleri başladı.

Daha sonra AK Parti'nin iktidara gelişinin ardından da askerlerin demokrasiye çeşitli müdahaleleri oldu. 27 Nisan 2007 tarihinde gece saat 23:20'de Genel Kurmay Başkanlığı sitesinde bir e-muhtıra yayınlandı.

15-16 Temmuz 2016 akşamı, Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde, kendilerini Yurtta Sulh Konseyi olarak tanımlayan bir grup asker tarafından, bir askeri darbe teşebbüsünde bulunuldu. Halkımız Türk'ü, Kürt'ü, Çerkez'i, Arap'ı, Laz'ı ile Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın çağrısı üzerine, darbeler tarihinde ilk defa sokaklara çıkarak, vücutlarını tankların önüne siper ederek darbeyi bastırdılar. Emniyet güçleri de darbeye karışanları gözaltına aldılar.

100 yılı bile bulmayan Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ülkemiz on askeri/cunta darbeye maruz kalmıştır. Oysa demokrasi, hak, hukuk, adalet herkese lazımdır. Artık insanları köleleştirme, insanlara zorla bir şeyler yaptırma, iradelerini ellerinden alma devri kapanmıştır. Halk darbecilere, silahlara, tanklara rağmen ilk fırsatta yine demokrasiyi, özgürlükleri tercih etmiştir. Bugün tarihimizdeki tüm darbeciler lanetle, darbeye maruz kalan mazlumlar rahmetle, hayırla anılmaktadırlar.

15 Temmuz darbeler tarihimiz açısından bir milattır. Halkımızın ve siyasetçilerimizin dik duruşu ile artık bu ülkede darbeler tarihe karışmıştır. Milletimiz darbelere, darbecilere karşı canı, malı pahasına demokrasiyi, kendi iradesini savunmuş, tüm dünyaya örnek olmuştur.

Urfa Okulu olarak darbeler üzerine kapsamlı bir çalışmayla özel bir sayı hazırladık. İslam tarihinden günümüze kadar, insanlarımızın maruz kaldığı darbeleri inceledik. Bütün darbeleri o sahanın uzmanı akademik arkadaşlarımız kaleme aldılar. Amacımız darbeler hakkında kaynak bir eser sunabilmektir.

15 Temmuz'un son alçak darbe teşebbüsü olması ve darbeler kara lekesinin ebediyen geleceğimize silinmesi, hakkın, hukukun, demokrasinin hakim olması temennisiyle.

■ 15 Temmuz Şehitler Anıtı - İSTANBUL